

ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ»

Затверджено
Вченою радою ХГУ «НУА»
Протокол №12 від 26.06.2023

Введено в дію
наказом ректора ХГУ «НУА»
№19 від 04.06.23

Проф. Катерина АСТАХОВА

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ОСВІТНІ ПРОГРАМИ ХГУ «НУА»**

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Провадження освітньої діяльності ХГУ «НУА» за освітніми програмами в межах ліцензованих спеціальностей здійснюється для задоволення потреб держави та суспільства в підготовці висококваліфікованих фахівців, потреб ринку праці з урахуванням міжнародного, національного та регіонального контексту.

Освітня програма (далі – ОП) використовується під час:

- ліцензування спеціальності;
- реалізації освітньої діяльності за спеціальностями, а саме для розроблення навчального плану, робочих програм навчальних дисциплін, засобів діагностики якості вищої освіти, складання індивідуальних планів здобувачів вищої освіти, формування змісту практик, індивідуальних завдань тощо;
- атестації майбутніх фахівців;
- акредитації освітньої програми, інспектування освітньої діяльності за спеціальністю.

Мовою викладання та оцінювання за освітніми програмами є державна мова. При цьому можливим є викладання однієї або декількох дисциплін іноземною мовою. Використання іноземних мов за спільними з іноземними закладами вищої освіти програмами здійснюється відповідно до законодавства України та країн закладів-партнерів Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія» (далі – ХГУ «НУА»).

1.1. Нормативна база розробки освітніх програм

Положення про освітні програми ХГУ «НУА» (далі Положення) розроблено як складову системи внутрішнього забезпечення якості освітнього процесу в університеті. Положення визначає процедури розроблення, затвердження, реалізації, моніторингу, періодичного перегляду, модернізації, і, у разі потреби, закриття освітніх (освітньо-професійних/освітньо-наукових) програм у ХГУ «НУА».

Положення розроблено відповідно до Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII; Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (зі змінами); Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 № 848-VIII; Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 №1187 (із змінами); Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341 (зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 12.06.2019 № 509); листа Міністерства освіти і науки України від 05.06.2018 № 1/9-377 «Щодо надання роз'яснень стосовно освітніх програм»; листа Міністерства освіти і науки України від 28.04.2017 №1/9-239; наказу Міністерства освіти і науки України від 01.06.2016 № 600 (зі змінами наказ від 01.10.2019 №1254) «Про затвердження та введення в дію Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти»; Положення про організацію освітнього процесу в ХГУ «НУА», Положення про внутрішнє забезпечення якості вищої освіти в ХГУ «НУА».

1.2. Основні терміни та їх визначення

У цьому Положенні терміни вжито в такому значенні:

Акредитація ОП – оцінювання освітньої діяльності закладу вищої освіти за освітньою програмою щодо:

- відповідності стандартам вищої освіти;
- досягнення заявлених в освітній програмі результатів навчання.

Гарант ОП – це науково-педагогічний або науковий працівник, який/яка працює за основним місцем роботи, несе відповідальність за якість освітньої програми, має науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною чи спорідненою до освітньої програми спеціальністю або належний досвід роботи в галузі.

Група забезпечення спеціальності – група науково-педагогічних та/або наукових працівників, для яких заклад освіти є основним місцем роботи і які відповідають за виконання освітніх програм за спеціальністю на певних рівнях вищої освіти, особисто беруть участь в освітньому процесі та відповідають кваліфікаційним вимогам, визначеним Ліцензійними умовами.

Закриття ОП – це вилучення освітньої програми з переліку ОП, що реалізуються в ХГУ «НУА».

Кваліфікація – офіційний результат оцінювання й визнання, який отримано, коли вповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту.

Компетентність – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способу мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей.

Ліцензування – процедура визнання спроможності юридичної особи провадити освітню діяльність за певною спеціальністю на певному рівні вищої освіти відповідно до стандартів освітньої діяльності.

Модернізація ОП – це форма перегляду ОП (у вигляді докорінної зміни ОП), що проводиться з метою коригування та вдосконалення спрямування ОП та зміни її структури, розроблення й реалізації нових цілей, завдань, стратегій. У процесі модернізації може відбуватися зміна фахових компетентностей та програмних результатів навчання ОП, унаслідок чого може проводитися заміна компонентів ОП.

Моніторинг ОП – це постійний цільовий контроль і діагностика стану освітніх програм на базі систематизації наявних джерел інформації, а також досліджень і вимірювань, спеціально організованих із метою зіставлення реального стану з очікуваними в процесі створення ОП результатами та відстеження освітнього процесу в межах ОП за чітко визначеними показниками.

Освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова) програма – єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених

такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання певної освітньої та/або професійної кваліфікації.

Оновлення ОП – це форма перегляду окремих елементів ОП із відповідними змінами в програмах освітніх компонентів, навчальному плані тощо. У процесі оновлення не можна змінювати мету, завдання, компетентності та результати навчання ОП.

Проектна група – визначена наказом керівника закладу освіти група науково-педагогічних та/або наукових працівників, які відповідають за започаткування освітньої діяльності за спеціальністю на певному рівні вищої освіти і задовольняють кваліфікаційним вимогам, визначеним Ліцензійними умовами.

Результати навчання – знання, уміння, навички, спосіб мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити та виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми (програмні результати навчання) або окремих освітніх компонентів.

Спеціальність – гармонізована з Міжнародною стандартною класифікацією освіти предметна сфера освіти й науки, яка об'єднує споріднені освітні програми, що передбачають спільні вимоги до компетентностей і результатів навчання випускників.

Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності закладу вищої освіти, які є спільними для всіх освітніх програм у межах певного рівня вищої освіти та спеціальності.

Стейкхолдери – зацікавлені сторони, фізичні та юридичні особи, які мають легітимний інтерес у діяльності організації, тобто певною мірою залежать від неї або можуть впливати на її діяльність. Стейкхолдерів класифікують на зовнішніх та внутрішніх:

- зовнішні стейкхолдери: держава, регіональні органи державної влади та органи місцевого самоврядування, роботодавці, абітурієнти та їхні батьки, різноманітні громадські об'єднання;

- внутрішні стейкхолдери: здобувачі вищої освіти та їхні батьки, науково-педагогічні працівники, адміністрація.

1. КЛАСИФІКАЦІЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ТА ЇХ ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У межах однієї спеціальності університет може реалізувати декілька освітніх програм за різними спеціальностями.

Профільна спрямованість, зумовлена суттєвими особливостями предметної сфери програми, переліком програмних компетентностей, програмними результатами чи переліком освітніх компонентів, є підставою для розробки окремої ОП. Окрему ОП можуть спільно реалізувати декілька факультетів університету та/або освітніх організацій, включаючи міжнародні.

Навчання за ОП проводиться за денною та/або заочною формами. При організації різних форм навчання структура, обсяг, зміст і результати ОП за певним рівнем вищої освіти не відрізняються між собою.

Прийняття або зміна стандарту освітньої діяльності є підставою для розроблення нової ОП або перегляду чинної.

Кожна ОП має гаранта освітньої програми.

2.1. Види основних освітніх програм

За видом освітньої діяльності ОП поділяють на:

- програми вищої освіти;
- програми післядипломної освіти.

За рівнем вищої освіти ОП поділяють на:

- програми бакалаврату;
- програми магістратури;
- програми PhD підготовки.

За предметом ОП можуть:

- відповідати одній спеціальності;
- бути міждисциплінарними (програму вважають міждисциплінарною, якщо обсяги освітніх компонентів у кредитах європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС), що можуть бути співвіднесені з відповідними спеціальностями (галузями), які визначають предметну сферу ОП, є приблизно однаковими).

За належністю (місцем реалізації) ОП поділяють на:

- факультетські, що реалізуються в одному підрозділі ХГУ «НУА»;
- університетські, що реалізуються паралельно у двох і більше підрозділах ХГУ «НУА»;
- спільні, що реалізуються ХГУ «НУА» разом з іншими організаціями, зокрема зарубіжними. Такі ОП можуть реалізовуватися на договірній основі.

Особливим різновидом спільних програм є програми спільних дипломів, що передбачають видачу здобувачам вищої освіти, які успішно пройшли атестацію, дипломів двох партнерів-учасників реалізації спільної ОП.

2.2. Стандарти вищої освіти встановлюють такі вимоги до освітньої програми:

- обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- перелік компетентностей випускника;
- нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
- форми атестації здобувачів вищої освіти;
- вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності).

2.3. Структура освітньої програми

ОП складається з:

- титульного аркуша;
- передмови;
- профілю ОП;
- переліку компонентів ОП та їх логічну послідовність;
- форм атестації здобувачів вищої освіти;
- матриці відповідності програмних компетентностей освітнім компонентам

ОП;

- матриці забезпечення програмних результатів навчання відповідним компонентам ОП.

2.4. Характеристика складових ОП

2.4.1. На титульному аркуші вказується:

- назва закладу вищої освіти;
- тип програми;
- назва освітньої програми;
- рівень вищої освіти;
- ступінь вищої освіти;
- спеціальність;
- галузь знань;
- кваліфікація;
- протокол Вченої ради, яким затверджено освітню програму;
- наказ ректора про введення в дію освітньої програми.

2.4.2. У передмові має бути вказано розробників освітньої програми, згадано рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів, відображено історію оновлення ОП. Передмова сприяє полегшенню розуміння ОП зацікавленими сторонами: вступниками, здобувачами вищої освіти, роботодавцями, дослідниками, викладачами, випускниками закладів вищої освіти, професіоналами, керівниками закладів вищої освіти, агенціями забезпечення якості, органами ліцензування й акредитації та ін.

2.4.3. Профіль освітньої програми складається з таких елементів:

1. Загальна інформація:

- повна назва ХГУ «НУА» та відповідного структурного підрозділу;
- рівень вищої освіти;
- ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу;
- галузь знань;
- спеціальність;
- офіційна назва ОП;
- тип диплома та обсяг ОП;
- наявність акредитації;
- цикл/рівень вищої освіти;
- передумови;
- мова викладання;

- термін дії освітньої програми;
 - інтернет-адреса постійного розміщення опису ОП.
2. Мета освітньої програми.
 3. Характеристика освітньої програми:
 - предметна сфера (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності));
 - орієнтація ОП;
 - основний фокус ОП та спеціалізації;
 - особливості програми.
 4. Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання:
 - придатність до працевлаштування;
 - академічні права.
 5. Викладання та оцінювання:
 - викладання та навчання;
 - оцінювання.
 6. Програмні компетентності:
 - інтегральна компетентність;
 - загальні компетентності;
 - фахові компетентності спеціальності, в тому числі спеціалізовано-професійні.
 7. Програмні результати навчання.
 8. Ресурсне забезпечення реалізації програми:
 - кадрове забезпечення;
 - матеріально-технічне забезпечення;
 - інформаційне та навчально-методичне забезпечення;
 9. Академічна мобільність:
 - національна кредитна мобільність;
 - міжнародна кредитна мобільність;
 - навчання іноземних здобувачів вищої освіти.

2.4.4. Перелік компонентів освітньої програми та їхня логічна послідовність.

Перелік компонентів відображає розподіл ОП на окремі освітні компоненти, які можуть складатися з одного або кількох модулів, інших типів складових навчального курсу, навчальної та виробничої практики, дослідницьких проєктів, лабораторних робіт та інших відповідних навчальних заходів.

Перелік включає назви навчальних дисциплін, практик, курсових і кваліфікаційних робіт та їх обсяг у кредитах ЄКТС та форми підсумкового контролю.

Структурно-логічна схема ОП включає короткий опис логічної послідовності вивчення компонентів освітньої програми.

2.4.5. Форма атестації здобувачів вищої освіти. Подається інформація про види (форми) підсумкової атестації.

2.4.6. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам ОП є відображенням структурно-логічних зв'язків між змістом ОП (переліком освітніх компонентів) і запланованими програмними компетентностями.

2.4.7. Матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами ОП є відображенням структурно-логічних зв'язків між змістом ОП і запланованими програмними результатами.

2. ПОРЯДОК РОЗРОБЛЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

3.1. Розроблення освітньої програми

Нова ОП розробляється на основі стандартів освітньої діяльності та стандартів вищої освіти (за наявності) з урахуванням вимог професійних стандартів у відповідній професійній галузі (за наявності останніх).

Розроблення нової ОП проходить такі етапи:

- формування робочої групи та призначення гаранта освітньої програми (I етап);
- аналіз актуальності ОП та оцінювання достатності наявних ресурсів (II етап);
- визначення профілю ОП (III етап);
- визначення освітнього змісту ОП та розроблення навчального плану (IV етап);
- розроблення системи оцінювання якості ОП з метою її вдосконалення (V етап).

3.2. I етап. Формування робочої групи та призначення гаранта освітньої програми

Нова ОП розробляється за ініціативою керівництва ХГУ «НУА», факультету та/або ініціативної групи з числа науково-педагогічних працівників.

Розробці нової ОП передують порівняльний аналіз аналогічних напрямків, що діють у провідних зарубіжних і вітчизняних ЗВО – їхньої тривалості, переліку освітніх компонентів, рівня викладання тощо. Розроблення, моніторинг та перегляд кожної ОП здійснюється робочими групами.

Робочі групи формують окремо за кожною ОП на період її розроблення, моніторингу, перегляду, проведення процедур зовнішнього оцінювання (ліцензування, акредитації), самоаналізу або інших необхідних процедур.

Склад робочої групи ОП затверджується наказом ректора ХГУ «НУА» за поданням голови Ради відповідного факультету відповідно до пропозицій випускової кафедри.

При цьому має бути дотримано ліцензійні умови щодо наявності в складі робочої групи:

- для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – трьох осіб, які мають науковий ступінь та/або вчене звання;
- для другого (магістерського) рівня вищої освіти – трьох осіб, що мають науковий ступінь та вчене звання, із них – один доктор наук або професор;
- для третього (підготовка PhD) рівня вищої освіти – трьох осіб, що мають науковий ступінь та вчене звання, із них – два доктори наук та/або професори.

Та ж сама особа може бути членом декількох робочих груп.

З метою забезпечення участі зацікавлених сторін у розробці, моніторингу та перегляді ОП, рекомендовано включати до складу робочої групи їхніх представників (роботодавців, представників студентського самоврядування, професіоналів тощо) або залучати до діяльності робочої групи в інших формах.

Очолює робочу групу її керівник – гарант освітньої програми. Гарант освітньої програми може бути керівником лише однієї ОП. Дестрокове припинення роботи й призначення нового гаранта ОП і членів робочої групи здійснюється згідно з наказом ректора ХГУ «НУА».

При розробці спільної ОП створюється робоча група, до складу якої входять представники всіх учасників-партнерів, які беруть участь в реалізації нової спільної ОП. У такому разі робоча група повинна врахувати вимоги всіх сторін, які будуть забезпечувати реалізацію ОП, тією мірою, якою кожна зі сторін забезпечує внесок у ОП. Відповідно при розробці програми спільних або подвійних дипломів варто враховувати не тільки змістову відповідність навчальних планів, але й вимоги щодо обсягу окремих компонентів ОП, поточного контролю, підсумкової атестації й планованих навчальних результатів, які передбачаються кожним з учасників-партнерів, що видає документи про освіту та кваліфікацію.

Робочі групи виконують такі завдання:

- обирають вид ОП;
- встановлюють актуальність ОП;
- формують профіль програми;
- визначають форми навчання та організації освітнього процесу;
- визначають освітні компоненти;
- розробляють навчальний план та інші нормативні документи, що організаційно супроводжують процес підготовки здобувачів вищої освіти за відповідною ОП з урахуванням рекомендацій навчального відділу та вимог науково-методичної ради ХГУ «НУА»;
- дають завдання випусковим та іншим кафедрам ХГУ «НУА» на розроблення навчально-методичного забезпечення ОП;
- здійснюють аналіз відповідності ОП Ліцензійним умовам;
- узагальнюють пропозиції та формують рекомендації з удосконалення чинної ОП;
- беруть участь у моніторингу ОП (узагальнюють пропозиції та рекомендації, здійснюють самоаналіз) та періодичному перегляді ОП;
- спільно з адміністратором ЄДБО від ХГУ «НУА» забезпечують внесення відомостей щодо ОП до ЄДЕБО;
- здійснюють контроль за реалізацією ОП науково-педагогічними працівниками та кафедрами ХГУ «НУА».

За запитом робочої групи всі структурні підрозділи ХГУ «НУА» зобов'язані надати у визначений гарантом ОП строк відомості, необхідні для розроблення ОП.

Координацію діяльності всіх робочих груп ХГУ «НУА» здійснює проректор з навчально-методичної роботи.

3.3. II етап. Аналіз актуальності ОП та оцінювання достатності наявних ресурсів

Аналіз актуальності ОП полягає у встановленні суспільної потреби в ОП, у її потенціалі шляхом консультацій із зацікавленими сторонами (здобувачами вищої освіти, випускниками, роботодавцями, науковою спільнотою, професіоналами тощо), у з'ясуванні виконання основних умов її запровадження.

Робоча група проводить аналіз ринку освітніх послуг і можливості позиціонування на ньому ОП, аналіз ринку праці, на який орієнтована нова ОП, можливостей майбутнього працевлаштування для потенційних випускників.

Робоча група, виходячи з прогнозованої структури ОП, з урахуванням Ліцензійних умов, за результатами консультацій з профільними службами ХГУ «НУА» здійснює попередню загальну оцінку достатності наявних ресурсів (кадрових, фінансових, організаційних тощо) для її реалізації та потреби залучення зовнішніх ресурсів.

3.4. III етап. Визначення профілю ОП

Робоча група складає Профіль програми як короткий документ для представлення в заведеній формі загальної інформації про ОП.

Визначення профілю полягає у визначенні мети ОП, загальних і фахових програмних компетентностей, які мають бути сформовано в результаті навчання, програмних результатів навчання з урахуванням положень Національної рамки кваліфікацій (далі – НРК), вимог стандартів вищої освіти та встановлення необхідного обсягу ОП у кредитах ЄКТС. При формулюванні програмних компетентностей та результатів навчання варто забезпечити активну роль представників ринку праці в процесі формування компетентнісного опису моделі майбутнього фахівця.

Програмні компетентності (описані за видами: інтегральні, загальні, спеціальні) – загалом від 10 до 15 найважливіших компетентностей, визначають специфіку ОП. Компетентності випускника відображають погляд роботодавця (замовника) на освітню та професійну підготовку потенційного працівника.

Основою для формулювання програмних компетентностей ОП є перелік компетентностей стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю. Цей перелік може бути доповнено декількома (до 2–3) компетентностями, що визначаються специфікою потреб регіонального або секторального ринку праці (цільовий запит роботодавців).

Інтегральні та загальні компетентності визначено Національною рамкою кваліфікацій й описано за кваліфікаційними рівнями.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності, як правило, поділяють на три види (у предметній галузі):

- знання й розуміння,
- когнітивні вміння та навички,

– практичні навички.

Набір фахових компетентностей має задовольняти певний рівень ОП.

Програмні результати навчання – узгоджений набір 15–25 тверджень, які зазначають, що здобувач вищої освіти має знати, розуміти та бути здатним виконувати після успішного завершення навчання за ОП.

При формулюванні програмних результатів навчання рекомендовано враховувати міжнародні зразки (формулювання), наприклад, розроблені в проекті Тюнінг.

Набір програмних результатів навчання є однаковим для всіх здобувачів вищої освіти за ОП певного рівня. Перелік програмних результатів навчання має корелюватися з визначеним переліком загальних і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей.

Результати навчання мають задовольняти такі критерії:

– корисність – мають сприйматися як такі, що відповідають рівню вищої освіти та вимогам/очікуванням суспільства й держави; релевантність відповідним програмним компетентностям;

– конкретність – забезпечувати достатній рівень деталізації, бути чіткими й однозначними, написаними зрозумілою мовою, чітко окреслювати зміст вимог до здобувача вищої освіти;

– стандартизованість – визначати стандартні вимоги, яким має відповідати здобувач вищої освіти;

– відповідність – відповідати кваліфікаційним вимогам, бути взаємопов'язаними із освітніми рівнями та кваліфікаційними рівнями Національної рамки кваліфікацій;

– об'єктивність – мають бути сформульованими нейтрально, без зайвої амбітності та суб'єктивності;

– досяжність – мають бути реалістичними з погляду часу та ресурсів, необхідних для їх досягнення;

– діагностичність – повинні мати об'єктивні ознаки їхнього досягнення чи недосягнення та визначати вимоги до присудження кредитів ЄКТС;

– вимірюваність – має існувати спосіб та шкала для вимірювання ступеня досягнення результату прямими або непрямими методами.

Порядок формулювання результатів навчання:

– визначити, яку сферу (спеціальну чи загальну, предметну галузь, особливі навички тощо) та кваліфікаційний рівень НРК має задовольняти результат навчання;

– зазначити тип результату навчання (знання, навички, здатності, інші компетентності);

– визначити активне дієслово відповідного рівня;

– зазначити предмет вивчення або предмет дії (іменник, що слідує за дієсловом);

– за необхідності навести умови/обмеження, за яких треба демонструвати результат навчання;

– перевірити результат навчання відповідності вище зазначеним критеріям та визначити засіб оцінювання його досягнення.

При розробленні програмних результатів навчання варто врахувати, що:

– результати навчання характеризують те, що здобувач вищої освіти має продемонструвати після успішного завершення освітньої програми (демонстрація знань, умінь, здатності виконувати тощо);

– повний набір програмних результатів навчання виражає характерні особливості ОП; якщо серед них є результати, характерні також і для інших ОП, їх доцільно виділити окремо.

Формулювання програмних результатів супроводжує вироблення чітких критеріїв оцінювання прогнозованого результату.

Кореляція результатів навчання із програмними компетентностями перевіряється за допомогою матриці відповідності програмних компетентностей програмним результатам навчання за ОП.

3.5. IV етап. Визначення змісту ОП та розроблення навчального плану.

Визначення змісту ОП охоплює такі етапи:

1) складання переліку освітніх компонентів ОП:

– визначення компетентностей та формулювання результатів навчання для кожного освітнього компонента;

– вирішення питання щодо розподілу кредитів ЄКТС освітньої програми;

– визначення підходів до викладання, навчання та оцінювання;

– перевірка охоплення ключових, загальних та фахових компетентностей.

2) обрання освітніх технологій і розроблення навчального плану;

3) розроблення програм навчальних дисциплін.

Відповідно до програмних компетентностей та програмних результатів навчання робоча група:

– визначає загальний бюджет часу – обсяг кредитів ЄКТС, необхідних для досягнення зазначених результатів, який необхідно розподілити;

– здійснює структурування результатів навчання (модулів або освітніх компонентів, інших складових ОП - практик, дослідницьких проєктів, лабораторних робіт тощо) та розподіляє кредити ЄКТС, необхідні для досягнення зазначених результатів.

При розподілі кредитів ЄКТС за освітніми компонентами ОП слід віддавати перевагу стандартизованому підходу, коли обсяг кожного освітнього компонента є стандартним або кратним, на відміну від індивідуального підходу, коли обсяг кредитів ЄКТС для освітнього компонента є довільним і залежить від переліку та складності результатів навчання, опису прогнозованої навчальної діяльності, оцінки навантаження, обговорення викладацьким складом.

Визначення кількості кредитів ЄКТС для освітнього компонента здійснюється через аналіз навантаження, необхідного для досягнення результатів навчання.

Мінімальна кількість кредитів ЄКТС для освітнього компонента складає 3 кредити ЄКТС. Орієнтовна кількість освітніх компонентів на навчальний рік – 16. Проектні групи мають запобігати надмірній фрагментації освітніх компонентів.

Необхідно стандартизувати освітні компоненти з метою гнучкості, мобільності, формування міждисциплінарних траєкторій навчання.

Робоча група має визначити компетентності і формулювати результати навчання для кожного освітнього компонента: виходячи з програмних компетентностей та програмних результатів навчання, сформулювати результати навчання, яких має бути досягнуто в межах кожного освітнього компонента.

Визначення підходів до викладання, навчання та оцінювання здійснюється через погодження способу найкращого розвитку та оцінювання компетентностей і досягнення бажаних результатів навчання, а також різноманітних підходів до навчання, викладання та оцінювання.

Робоча група має перевірити розвиток ключових загальних і спеціальних компетентностей, а також чи всі програмні ключові загальні та спеціальні компетентності охоплено освітніми компонентами.

Робочі групи мають провести тест щодо узгодження результатів навчання та програмних компетентностей:

- узгодження програмних результатів навчання з НРК;
- узгодження програмних результатів навчання зі стандартами вищої освіти;
- узгодження результатів вивчення освітнього компоненту з програмними результатами навчання (Матриця відповідності програмних результатів навчання освітнім компонентам ОП);
- узгодження результатів вивчення освітнього компоненту з програмними компетентностями (Матриця відповідності програмних компетентностей освітнім компонентам ОП);
- узгодження методів викладання з відповідними результатами навчання для досягнення бажаних результатів навчання;
- узгодження методів оцінювання відповідно до модульних (дисциплінарних) та програмних результатів навчання.

Внесення робочою групою узгоджених результатів навчання до ОП та відповідних освітніх компонентів до навчальних планів підготовки фахівців є обов'язковим. Відповідно до профілю освітньої програми та переліку її освітніх компонентів робоча група розробляє навчальний план ОП. При цьому варто враховувати, що обсяг аудиторної роботи здобувачів вищої освіти встановлюється в межах від 1/3 до 2/3 обсягу 1 кредиту ЄКТС (від 10 до 20 годин), решту обсягу призначено для їхньої самостійної роботи. Органи студентського самоврядування можуть подавати пропозиції та зауваження щодо змісту навчальних планів.

При проектуванні кадрового забезпечення ОП робоча група має узгодити свої пропозиції щодо складу науково-педагогічних працівників для викладання дисциплін, внесених у проект навчального плану, з кафедрами, на яких працюють викладачі.

Програми навчальних дисциплін за завданнями робочих груп розробляють на кафедрах факультетів згідно з вимогами розроблених ОП. Органи студентського

самоврядування можуть надавати пропозиції щодо змісту програм навчальних дисциплін.

Програму навчальної дисципліни розробляють на термін дії навчального плану, за необхідності до неї можна вносити зміни. З метою забезпечення цілісності освітнього матеріалу, забезпечення професійної спрямованості змісту навчання, запобігання дублюванню, для урахування міждисциплінарних зв'язків науково-методична рада ХГУ «НУА» може здійснювати аудит програм навчальних дисциплін.

Відповідно до програми навчальної дисципліни на кафедрах розробляють навчально-методичне забезпечення дисципліни та силабуси.

3.6. V етап. Розроблення системи оцінювання якості освітньої програми з метою її вдосконалення

За якість ОП несе відповідальність робоча група, а також науково-педагогічні працівники, які реалізують програму. З метою контролю за якістю освітніх програм та їхнього вдосконалення проводять різні процедури оцінювання та визнання якості ОП: зовнішні, внутрішні й непрямі.

Основними процедурами зовнішнього оцінювання та визнання якості ОП є:

- акредитація освітніх програм;
- сертифікація освітніх програм – процедура встановлення відповідності якісних характеристик ОП до певних стандартів якості організації, яка сертифікує ОП;
- міжнародна експертиза ОП – процедура оцінювання якості ОП визнаними й авторитетними в тій науково-освітній галузі, у якій реалізується така ОП, міжнародними експертами.

Для всіх ОП рекомендовано регулярно проводити оцінку підготовки фахівців і затребуваних компетентностей (результатів навчання) з точки зору роботодавців (інтерв'ювання, фокус-групи тощо).

Основними процедурами внутрішньої оцінки якості ОП є самоаналіз освітньої програми, який може проводитися як у межах процедур зовнішнього оцінювання якості (акредитації будь-якого виду, міжнародної експертизи), так і з ініціативи внутрішніх стейкхолдерів з метою проведення планових процедур контролю якості освітньої діяльності за освітньою програмою.

Залежно від цілей проведення самоаналізу, визначають процедури й терміни його проведення. За рішенням декана факультету для проведення самоаналізу ОП і підготовки звіту призначають комісію (у складі 3–5 осіб з числа викладачів факультету, який реалізує ОП); залучають до проведення самоаналізу ОП представників ключових роботодавців, здобувачів вищої освіти, викладачів програми та її випускників.

Самоаналіз проводить робоча група за рішенням Вченої ради. Результати оформлюють як звіт про результати самоаналізу. Звіт про результати самоаналізу ОП члени комісії із самоаналізу готують й узгоджують з усіма залученими до цієї процедури учасниками; звіт має містити висновки про якість ОП і пропозиції

щодо її вдосконалення, включно, за необхідності, із пропозиціями щодо внесення змін до ОП, модернізації ОП і/або ухвалення інших управлінських рішень.

Звіт про результати самоаналізу затверджує засідання науково- методичної ради ХГУ «НУА».

Внесення в ОП змін, що відносяться до компетенції Вченої ради ХГУ «НУА», затверджується на засіданні Вченої ради ХГУ «НУА» відповідно до рекомендацій, наданих Радою факультету.

4. МОНІТОРИНГ, ПЕРІОДИЧНИЙ ПЕРЕГЛЯД ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ (ОНОВЛЕННЯ) ОП

Основною метою моніторингу та періодичного перегляду ОП є підтвердження їхньої актуальності з урахуванням світових тенденцій розвитку відповідної галузі знань і затребуваності на ринку праці, підвищення якості та результативності організації освітнього процесу, задоволення потреб здобувачів вищої освіти та роботодавців.

Моніторинг та періодичний перегляд ОП відбувається за участі зацікавлених сторін (студентів, роботодавців, науково-педагогічних працівників, інших стейкхолдерів) і передбачає проведення відповідних процедур, пов'язаних зі збиранням і аналізом інформації щодо змісту та організації освітнього процесу.

4.1. Моніторинг ОП

Моніторинг ОП щорічно здійснюють випускові кафедри, групи забезпечення ОП спеціальності та лабораторія проблем вищої школи.

Випускові кафедри проводять моніторинг якості змісту професійної підготовки фахівців за ОП, даючи оцінку:

- якості структури та змістового наповнення ОП;
- ступеня досягнення цілей та результатів навчання за ОП;
- якості кадрового та матеріально-технічного забезпечення;
- наявності, якості й доступності навчально-методичного забезпечення, зокрема, робочих програм та силябусів навчальних дисциплін, практик, курсових робіт тощо;
- наявності, якості й доступності інформаційного забезпечення;
- контрольним заходам та критеріям оцінювання за компонентами ОП, їхній зрозумілості та достатності;
- дотриманню принципів студентоцентричного навчання (вибір форми навчання, можливість формування індивідуальної траєкторії навчання, навчання за індивідуальним графіком, участь у модернізації ОП, доступність для студентів процедур оцінювання тощо);
- забезпеченню поєднання навчання та дослідження під час реалізації ОП;
- забезпеченню підвищення кваліфікації та педагогічної майстерності викладачів;
- дотриманню академічної доброчесності учасниками освітнього процесу за ОП;
- відгукам стейкхолдерів про якість ОП.

Група забезпечення освітніх програм спеціальності відстежує:

– якість змістового наповнення ОП, його відповідність стандартам вищої освіти та професійним стандартам (за наявності), вимогам Національної рамки кваліфікацій;

– забезпечення необхідного рівня якості ОП згідно з критеріями оцінювання освітніх програм НАЗЯВО, відповідно до «Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», затвердженого наказом МОН України від 11.07.2019р. № 977;

– актуальність мети та цілей навчання ОП;

– коректність структурно-логічної схеми;

– урахування інтересів стейкхолдерів, залучення роботодавців до освітнього процесу;

– публічну доступність до ОП.

Лабораторія проблем вищої школи при проведенні моніторингу здійснює:

– організацію й аналіз опитувань (анкетувань, оцінювань) здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників з питань організації освітнього процесу за ОП;

– організацію й аналіз опитувань випускників та представників ринку праці (роботодавців) з питань якості освітніх програм та підготовленості випускників до професійної діяльності.

Результати моніторингу, отримані від випускових кафедр, груп забезпечення ОП спеціальностей, та власні результати узагальнює у своєму звіті та оприлюднює на своїй сторінці відділ із забезпечення якості вищої освіти ХГУ «НУА».

Особи, що здійснюють моніторинг ОП, несуть персональну відповідальність за достовірність і об'єктивність наданої інформації, за правильність обробки даних моніторингу, їх аналіз, використання та конфіденційність результатів.

Керівництво та контроль за проведенням моніторингу ОП покладається на завідувача випускової кафедри, керівника групи забезпечення відповідної програми.

4.2. Перегляд освітніх програм

Перегляд ОП з метою їх удосконалення здійснюють у формі оновлення або модернізації. ОП можна щорічно оновлювати в частині всіх компонентів, крім місії (цілей) і програмних результатів навчання.

Підставою для оновлення ОП можуть бути:

– ініціатива й пропозиції гаранта ОП та/або роботодавців і/або науково-педагогічних працівників, які її реалізують;

– результати оцінювання якості;

– об'єктивні зміни інфраструктурного, кадрового характеру і/або інших ресурсних умов реалізації ОП.

Обов'язковий перегляд ОП проводять за умови:

– внесення змін до законодавчої бази у сфері освіти та науки;

- внесення змін до Постанови КМУ від 29.04.2015 № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» щодо шифру та назви галузі знань/спеціальності, у межах якої реалізується ОП;
- затвердження стандартів вищої освіти за спеціальністю, а також внесення змін до них;
- запровадження нових форм навчання.

Основними критеріями перегляду ОП виступають:

- результати щорічного моніторингу ОП;
- результати оцінювання стейкхолдерами якості ОП;
- приведення у відповідність до сучасних вимог з урахуванням новітніх досліджень у відповідній галузі знань та потреб розвитку суспільства;
- об'єктивні зміни інфраструктурного, кадрового характеру або інших умов реалізації освітньої програми.

Оновлення відображають у відповідних структурних елементах ОП (навчальному плані, матрицях, робочих програмах навчальних дисциплін, програмах практик тощо).

Навчальні плани підлягають моніторингу та періодичному перегляду (не рідше одного разу за повний курс навчання за ОП).

Підставою для розробки нових навчальних планів є:

- затвердження Кабінетом Міністрів України нового переліку спеціальностей або внесення змін до чинного переліку;
- затвердження нових стандартів вищої освіти;
- внесення змін до циклу дисциплін загальної та професійної підготовки (за рішенням Міністерства освіти і науки України або Вченої ради університету).

4.3. Модернізація освітньої програми має на меті більш значну зміну в її змісті та умовах реалізації, ніж при плановому оновленні, і може стосуватися також мети (місії), освітніх компонентів, визначених програмних результатів навчання, кількості кредитів тощо для досягнення й реалізації завдань та цілей ХГУ «НУА». Зміна виду ОП також відноситься до модернізації.

Модернізація ОП може проводитися з:

- ініціативи керівництва ХГУ «НУА» /факультету в разі незадовільних висновків про її якість у результаті самоаналізу або аналізу динаміки набору здобувачів вищої освіти;
- ініціативи гаранта ОП та/або роботодавців за відсутності набору вступників на навчання;
- ініціативи робочої групи з метою врахування змін, що відбулися в науковому/професійному полі, у якому реалізується ОП, а також змін ринку освітніх послуг або ринку праці;
- наявності висновків про недостатньо високу якість за результатами різних процедур оцінки якості ОП.

Бажано залучати до модернізації ОП представників роботодавців, зовнішніх відносно ОП експертів (як з професійної спільноти ХГУ «НУА», так і

незалежних). Модернізована ОП разом з обґрунтуванням внесених до неї змін має пройти затвердження в установленому порядку.

Повторне затвердження ОП відбувається з ініціативи робочої групи або факультету, що реалізує ОП, у разі її значного оновлення.

Значним вважається оновлення складу ОП (складу дисциплін, практик та їхнього обсягу в кредитах ЄКТС) на понад 50%.

Прийняття або зміна стандарту освітньої діяльності є підставою для розроблення нової освітньої програми або перегляду чинної.

Освітня програма може щорічно оновлюватися в частині структурних складових, зокрема, змісту робочих програм освітніх компонентів (та силабусів), програм практик тощо. Оновлення ОП виконують шляхом затвердження відповідних змін до 1 вересня року, у якому будуть навчатись здобувачі освіти за зміненою ОП.

Якщо результати перегляду потребують реформування чи докорінних змін ОП, а також, якщо в результаті процедур моніторингу визнано неналежну якість освіти за певною ОП, то ОП підлягає модернізації.

У разі докорінної модернізації ОП шляхом об'єднання або роз'єднання чинних ОП, ОП розробляється і проходить затвердження як нова, а за тими освітніми програмами, що реалізувалися до модернізації, припиняється набір здобувачів вищої освіти на навчання. Після завершення навчання здобувачів вищої освіти на останньому курсі (році навчання) освітня програма вилучається з переліку ОП ХГУ «НУА».

5. ЗАКРИТТЯ ОП

Освітню програму може бути вилучено з переліку ОП, що реалізуються в ХГУ «НУА», за таких умов:

- з ініціативи гаранта ОП;
- з ініціативи факультету;
- з ініціативи адміністрації ХГУ «НУА» у разі відсутності набору здобувачів вищої освіти на навчання за ОП протягом 3 років або низької якості підготовки фахівців за результатами внутрішнього та зовнішнього моніторингу ОП;
- при зміні назви ОП або/чи змістового наповнення ОП, освітня програма розробляється і проходить затвердження як нова, а за тими освітніми програмами, що реалізувалися до переформатування, припиняється набір здобувачів вищої освіти на навчання.

Після завершення навчання здобувачів вищої освіти на останньому курсі (році) навчання освітня програма вилучається з переліку ОП, що реалізуються в університеті.

Процедура закриття ОП складається з: подання обґрунтування від ініціаторів до проректора з НМР, який подає на засідання Вченої ради результат розгляду питання та пропозиції.

Рішення про вилучення освітньої програми з числа ОП, що реалізуються в ХГУ «НУА», ухвалює Вчена рада ХГУ «НУА» та закріплює наказ ректора.

6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1. Відомості про ОП розміщують на веб-сайті ХГУ «НУА» у розділі «Освітні програми», а також на сторінці факультету.

6.2. Відповідальність за формування та зберігання паперових (електронних) версій ОП та за повноту й своєчасність розміщення інформації про ОП на веб сайті ХГУ «НУА» покладається на завідувача випускової кафедри та гаранта ОП.

6.3. Інформація про будь-які дії, заплановані або вжиті як результат оновлення та модернізації ОП, оприлюднюється на сайті ХГУ «НУА».

6.4. Положення підлягає перегляду та оновленню відповідно до змін нормативно-правових актів України в сфері вищої освіти. Зміни та доповнення до положення подаються на розгляд та затверджуються Вченою радою.

Розробники проф. Михайлова К. Г., доц. Тимохова Г. Б.

Рецензенти: проф. Кірвас В.А., доц. Берест Т.М.

Положення розглянуто на засіданні Науково-методичної ради 23.03.2023 р.

Голова НМР

доц. Тимохова Г. Б.